

Valeriu Capcelea,
doctor habilitat, conferențiar universitar la Catedra de Drept Public
a Facultății de Drept a Universității de Stat „Alec Russo” din Bălți

Iulian Capcelea,
executor judecătoresc privat,
Camera Teritorială Nord al UNEJ din Republica Moldova,
m. Bălți, Republica Moldova, str. Bulgară, 94,
ap. 7. Tel: (373)231-79-100; email:
vcapcelea@mail.ru.

**Obligativitatea respectării principiului rolului activ și al executării
operative a documentelor executorii de către executorul judecătoresc, din
perspectiva deontologiei profesionale**

Rezumat

Acest articol abordează problemele ce țin de obligativitatea principiului rolului activ și al executării operative a documentelor executorii de către executorul judecătoresc din perspectiva deontologiei profesionale. Sunt analizate facultățile morale care sunt necesare executorului judecătoresc în activitatea lui reieșind din *Codul deontologic al executorului judecătoresc* din România și Republica Moldova. O deosebită atenție este acordată onestității, competenței, simțului datoriei și al datoriei morale, facultăți care trebuie să ghideze activitatea executorului judecătoresc în vederea materializării rolului activ și a executării operative a documentelor executorii.

Cuvinte-cheie: executor judecătoresc, titlul executoriu, Codul deontologic al executorului judecătoresc, onestitate, competență, simțul datoriei, conștiințiozitate.

**The Liability to Observe the Principle of the Active Role and the Operative
Execution of the Executive Documents by the Judicial Executor from the
Perspective of the Professional Ethics**

Abstract

This article treats the problems referring to the liability of the principle of the active role and the operative execution of the executive documents of the judicial executor from the

perspective of the professional ethics. The article analyzes the moral faculties necessary for the activity of the judicial executor proceeding from the Ethic Code of the Judicial Executor of Romania and the Republic of Moldova. Special attention is given to the honesty, competence, sense of duty and moral duty, the capacities which must guide the activity of the judicial executor in order to materialize the active role and the operative execution of the executive documents.

Key Words: judicial executor, enforcement, ethic code of the judicial executor, honesty, competence, sense of duty, conscientiousness.

Este natural că în societatea democratică contemporană, profesiile sunt preocupate, din interior, de supravegherea desfășurării activității, prin anumite reguli ce sunt considerate a fi esențiale. Existența codurilor deontologice ale unor anumite profesii denotă despre caracterul ascendent al progresului social, umanizarea continuă a existenței sociale¹. Deontologia profesională a executorului judecătoresc este determinată de specificul activității lui profesionale, de particularitățile morale și de situația lui socială care sunt originale și pot afecta în mod plener drepturile și interesele oamenilor încât cer niște caracteristici aparte din punctul de vedere al influenței lor asupra conținutului moral al acestei activități.

Executorul judecătoresc acționează în sfera conflictelor sociale care se referă la relațiile dintre diferite personae și din această cauză, oamenilor care societatea le-a încredințat rezolvarea acestor conflicte poartă o responsabilitate morală sporită pentru acțiunile adoptate. Problemele de ordin moral îi însoțesc tot timpul pe oamenii care au dorit să devină apărători ai justiției și ai echității sociale. În aceste condiții, față de executori sunt formulate cerințe morale deosebite. Acești oameni trebuie să posede capacitatea de a se opune oricăror tentative de influență asupra lor din partea diferitelor forțe, ei trebuie să se conducă numai după lege, să fie echitabili. Cei ce apară interesele oamenilor trebuie să posede, în virtutea datoriei lor personale, calități morale și profesionale înalte. Iată de ce atât în *Codul deontologic al executorului judecătoresc al României, cât și în Codul deontologic al executorului judecătoresc din Republica Moldova* se evidențiază că „corectitudinea și integritatea morală sunt valori fundamentale pe care executorul judecătoresc este obligat să le respecte atât în timpul serviciului, cât și în afara acestuia”².

Atunci când este vorba despre prestigiul profesiei de executor judecătoresc în general, nu

¹ Capcelea, V. *Etica și conduita umană*: man. pentru instituțiile de învățământ superior. Chișinău: Ed. ARC, 2010, p. 51.

² *Codul deontologic al executorului judecătoresc* Adoptat prin Hotărârea nr. 21 din 27 aprilie 2007 a Congresului Uniunii Naționale a Executorilor Judecătorești, publicat în Monitorul Oficial al României nr. 430 din data de 28 iunie 2007, art. 6; *Codul deontologic al executorului judecătoresc*. Aprobata prin Hotărârea nr. 19/2010 privind aprobarea Statutului Uniunii Naționale a Executorilor Judecătorești și al profesiei de executor judecătoresc, publicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, partea I, nr. 713 din 26 octombrie 2010, art. 5.

avem în vedere opinia proprie a executorului despre locul și rolul lui în viața socială. Trebuie să înțelegem că prestigiul profesiei este determinat nu de propria opinie, ci mai ales de opinia și de modul de evaluare a celor din jur.

Este necesar după cum se specifică în *Codul de procedură civilă a României* că „în tot cursul executării, executorul judecătoresc este obligat să aibă rol activ, stăruind, prin toate mijloacele admise de lege, pentru realizarea integrală și cu celeritate a obligației prevăzute în titlul executoriu, cu respectarea dispozițiilor legii, a drepturilor părților și ale altor persoane interesate”¹. Același lucru se specifică și în *Codul de executare al Republicii Moldova*: „Executorul judecătoresc este obligat să întreprindă măsurile prevăzute de lege pentru executarea operativă a documentelor executorii și să explice participanților la procesul de executare drepturile și obligațiile lor”².

Însă, pentru a realiza rolul activ și executarea operativă a titlului executoriu, executorul judecătoresc trebuie să se conducă în activitatea sa, de la bun început, după reguli stricte, după norme etice și morale, după *Codul deontologic al executorului judecătoresc* care funcționează atât în România, cât și în Republica Moldova³ care prevăd standardele și principiile generale ale activității lor profesionale. Totodată, în opinia noastră, este necesar de a evita în activitatea profesională a executorului judecătoresc principiul luptei pentru existență, în caz contrar aceasta are drept consecință o concurență neloială, interceptarea clienților, denigrarea colegilor, ceea ce poate aduce prejudicii serioase întregii „bresle” a executorilor judecătorești.

Devierea de la lege, evitarea ei, deformarea, tălmăcirea eronată și aplicarea neadecvată a legii reprezintă o acțiune amorală, care contravine nu numai normelor de drept, ci și normelor morale, eticii profesionale a executorului judecătoresc. Conform *Codul deontologic al executorului judecătoresc* din România „ideile diriguitoare care guvernează activitatea executorului judecătoresc sunt independența profesională, respectarea legilor, onoarea, probitatea, confidențialitatea, organizarea, eficacitatea și perseverența”⁴. În această ordine de idei, sunt amurale nu numai încălcările conștiinței ale legii, ci și acțiunile și deciziile incorecte, antilegale, ce sunt determinate de lipsa aspirației de a însuși profund cunoștințele necesare, de a le perfecționa permanent, dezordonarea, lipsa respectului cuvenit față de drept, de prescripțiile

¹ *Codul de procedură civilă al României – actualizat*. Ultima modificare a Codului de procedura civila s-a facut prin Legea nr. 459 din 6 decembrie 2006, publicată în Monitorul Oficial al României nr. 994 din 13 decembrie 2006, art. 373/1, al. 6.

² *Codul de executare al Republicii Moldova*. În conformitate cu ultimile modificări și completări din Monitorul Oficial al Republicii Moldova. Ed. A 2-a. Chișinău”Prga-3” SRL, 2011, cap. III, art. 22, al. 2.

³ A se vedea: *Codul deontologic al executorului judecătoresc din România*, op. cit.; *Codul deontologic al executorului judecătoresc din Republica Moldova*, op. cit.

⁴ *Codul deontologic al executorului judecătoresc din România*, art. 4.

lui. Prin urmare, deontologia profesională a executorului judecătoresc poate fi definită în baza interacțiunii și interdependenței între normele de drept și morale, între normele ce sunt proprii conștiinței juridice și morale.

Cu toate că în ambele *Coduri deontologice* nu este specificat o astfel de facultate a executorului judecătoresc ca onestitatea, totuși noi considerăm că executorul trebuie să fie onest, deoarece *onestitatea* este una din cele mai importante cerințe ale moralității. Ea include veridicitatea, principialitatea, convingerea subiectivă în justetea cauzei sale, sinceritatea față de sine și alți oameni în privința motivelor comportării sale. Antipozii onestității sunt minciuna, fățarnicia și perfidia. Este inutil de a dovedi că exercitarea onestă a funcției de executor judecătoresc presupune cinstea executorului ca om. Este imposibil de a fi „cinstit” la serviciu și a fi necinstit în viața cotidiană, atunci când nu îți îndeplinești atribuțiile de serviciu.

O altă modalitate de manifestare a principiului onestității în activitatea profesională a executorului judecătoresc constă în faptul că, contribuind la realizarea drepturilor creditorilor, executorul nu trebuie în nici un caz să favorizeze necinstea, escrocheria sau să încalce *Codul de executare* și alte acte normative. Nu înzădar *Codul deontologic al executorului judecătoresc din Republica Moldova* prevede că „executorul judecătoresc nu este în drept să accepte o propunere frauduloasă și este dator să acționeze în conformitate cu legea”¹. Chiar din momentul comunicării cu creditorul executorul trebuie să înțeleagă în mod sigur că oferind servicii creditorului, el nu va încălca legea, dar că va acorda aceste servicii în limitele admise de lege și cu mijloacele stipulate în ea. Onestitatea trebuie recunoscută ca cea mai necesară calitate a unei personalități ce vrea să devină executor judecătoresc.

O altă facultate morală și profesională deosebit de importantă pentru executor este *competența*. Prin competență se înțelege nu numai cunoașterea de către el a legislației în vigoare, ci capacitatea de a poseda unele aptitudini necesare pentru a putea aplica cunoștințele în practică, a le putea utiliza în realizarea dreptului creditorilor. Pentru aceasta executorul judecătoresc trebuie să fie la curent cu schimbările din cadrul legislației, cu practica de aplicare a legislației. Conteaza foarte mult în acest caz și priceperea de a-ți aprecia just competența în materia ce se referă la serviciul pe care trebuie să-l acorde creditorului. În acest scop în *Codul deontologic al executorului judecătoresc din România* este stipulat că „executorii au îndatorirea de a se preocupa în mod constant de actualizarea cunoștințelor profesionale și de menținerea lor la un nivel corespunzător de competență profesională”².

O altă facultate morală necesară executorului judecătoresc în procesul de exercitare a

¹ *Codul deontologic al executorului judecătoresc din Republica Moldova*, op. cit., art. 6.

² *Codul deontologic al executorului judecătoresc din România*, op. cit., art.10.

funcțiilor sale este buna-credință, care se află în legătura cu *simțul datoriei* lui. O calitate morală indispensabilă a executorului judecătoresc trebuie să fie simțul sporit al datoriei în aspectul ei moral. Datoria socială morală și sarcina a executorului este de a întreprinde tot ce este posibil „de a contribui la realizarea drepturilor creditorilor recunoscute printr-un document executoriu prezentat spre executare, în modul stabilit de lege”¹. Ea se transformă în datorie în fața cetățenilor care au dreptul de a cere de la executor realizarea drepturilor creditorilor, a intereselor ocrotite de lege, a onoarei și demnității lor. Categoria „datoriei” reprezintă una din cele mai importante în etică, în general, și în etica profesională, în special, întrucât datoria constituie o necesitate socială exprimată prin cerințele morale înaintate personalității. Îndeplinind cerințele datoriei, personalitatea se transformă într-un exponent al unor anumite obligațiuni morale în fața societății, pe care le concepe și le realizează în activitatea profesională. Sfera în care categoria datoriei obține o deosebită apreciere o constituie domeniul ocrotirii normelor de drept. Valoarea morală a conținutului obiectiv al datoriei constă în aceea că ea e supusă rezolvării celei mai înalte și echitabile sarcini: apărarea drepturilor și libertăților cetățenești și a personalității, consolidării ordinii de drept. Însă posibilitățile potențiale ale datoriei de serviciu pot să se manifeste numai în cazul în care ele sunt completate în mod subiectiv cu atitudinea morală față de ea atunci când obligațiunile obștești sunt concepute ca ceva personal, când imperativul în cauză se transformă într-o necesitate imperioasă și o convingere în echitatea și dreptatea cauzei pe care o slujești, când executorul judecătoresc acționează din sentimental datoriei și este conștient de acest fapt. Datoria morală a executorului judecătoresc are atât un aspect obiectiv, cât și subiectiv. Aspectul obiectiv este condiționat de necesitatea de a contribui la realizarea drepturilor creditorilor și de a asigura drepturile și libertățile fundamentale ale cetățenilor, în timp ce aspectul subiectiv îl reprezintă sarcinile formulate în mod cert de către stat care sunt destinate executorilor: conștiinciozitatea și responsabilitatea executorilor judecătorești în procesul executării sarcinilor de serviciu pentru realizarea drepturilor creditorilor, a drepturilor și libertăților cetățenilor, pregătirea și capacitatea fiecărui executor de a concepe cerințele datoriei morale, locul și rolul său în cauza comună, determinarea atitudinii intrinseci față de datorie, tendința de a-și înainta cerințe înalte și însuși.

Totodată, executorul judecătoresc trebuie să posede un spirit dezvoltat al *conștiinciozității*. Aceasta înseamnă capacitatea lui de a fi în stare să efectueze un control moral intern, un autocontrol în procesul executării hotărârilor judecătorești. Motivele după care el se conduce trebuie să fie pure și ireproșabile din punct de vedere etic. Principiul conștiinciozității presupune că executorul judecătoresc trebuie, în procesul activității sale, să acționeze în mod

¹ *Codul de executare al Republicii Moldova, op. cit., cap. I, art. 1, al. 1.*

competent, cu daruire de sine, să acorde servicii calificate creditorului, să satisfacă la nivelul maxim interesele creditorului.

Astăzi, mai ales în condițiile Republicii Moldova, în care cu un an în urmă a fost aprobată *Legea cu privire la instituirea executorilor judecătorești privați*¹, ca niciodată trebuie materializat sloganul „solidarității de breaslă” despre care se specifică în *Codul deontologic al executorului din Republica Moldova*, care stipulează că „raporturile dintre executorii judecătorești stau sub semnul onoarei. Raporturile dintre executorii judecătorești se bazează pe solidaritate profesională și respect reciproc”².

Prin urmare, comportamentul executorului față de alți executori trebuie să se sprijine pe respect și bunăvoință. Spre exemplu, un creditor a apelat la serviciile executorului după ce a recurs la consultațiile unui alt executor. Executorul judecătoresc în cauză trebuie să dea un telefon celui alt executor și să-i comunice despre acest fapt. Sunetul de telefon va fi înțeles în acest caz ca un semn de politețe. În cazul în care schimbarea s-a produs în urma unui conflict, executorul trebuie să-și formuleze sfaturile în așa fel încât cinstea Camerei teritoriale de executare să fie pusă mai presus de orice.

Așadar, obligativitatea rolului activ al executorului în cursul executării și al executării operative a titlului executoriu pot fi materializate în acțiuni luând în calcul cerințele deontologiei profesionale a executorului judecătoresc. Aceste obiective pot fi materializate, în opinia noastră, numai în cazul în care executorul posedă un șir de facultăți morale precum: onestitate, probitate, echitate, corectitudine, sinceritate și confidențialitate. Totodată, trebuie să existe în acțiunile lui și obiectivitatea și imparțialitatea în adoptarea deciziilor; caracterul impecabil al comportamentului personal atât în timpul exercitării atribuțiilor de serviciu, cât și în afara lor, incoruptibilitatea, grija față de onoarea personală, a reputației sociale a executorului judecătoresc; disciplină conștientă, punctualitate și inițiativă, solidaritate profesională, ajutor reciproc, susținere, perfecționarea continuă a artei profesionale, a cunoștințelor în domeniul eticii profesionale, a etichetei și tactului, sporirea nivelului culturii generale, lărgirea orizontului intelectual, însușirea creatoare a experienței necesare în promovarea acțiunilor de executare a titlurilor executorii.

¹ A se vedea: *Legea cu privire la instituirea executorilor judecătorești privați* din 18.06. 2010 publicată în Monitorul oficial al Republicii. Moldova nr. 126/128/ 3659/366 din 23 iulie 2010.

² *Codul deontologic al executorului judecătoresc din Republica Moldova*, op. cit., art. 12.